

Cursus Torah

(29) Parasjat Acharé mô't

Driebergen, 14 mei 2013

Willem J. Ouweneel

parasjat Acharé mô't, 'na de dood [van Nadab & Abihu]' (Lv 16 – 18)

Lv 16: de Grote Verzoendag

Lv 17: offerwetten (aanhangel bij Lv 16)

Lv 18: huwelijk & kuisheid

Onderverdeeld:

I. Lv 16 (1e les)

II. Lv 17–18 (2e les)

Jôm (hak)Kippoer(im): inleiding

Vs1 na de dood van Nadab/Abihu nieuwe regeling: ‘pas op, Aäron, dat je ook niet sterft’ > slechts 1x per jaar ingaan in het allerheiligste

(Nachmanides: gesproken 1 dag na dood v. Nadab/Abihu)

Vgl. Ex 30:10 (maar daar nog geen inperking)

Datering (vs29; Lv 23:27; vgl. 25:9; Nm 29:7; Zc 8:19):
10^e van de 7^e (civiele jaar: 1^e) maand

Vs2b reden van de inperking: Gods heerlijkheid is daar!

Verloop van de dag: inleiding

We kunnen 14 (= 2 x 7) handelingen onderscheiden:

(1) vs4-7 Aäron baadt zich, trekt witte kleren aan, neemt 5 offerdieren: *1 stier & 1 bok* als zondoffer (voor zijn huis resp. het volk; stier het grotere dier > groter offer nodig), *1 bok* om weggestuurd te worden, *2 rammen* als brandoffers (voor huis & volk)

Nm29: in totaal 17 offerdieren!!

Ibn Ezra: brengt ze naar de ingang van de tent der ontmoeting en zet ze daar klaar

JHWH en Azazel

(2) vs7-10 2 bokken = 1 zondoffer: loten: voor JHWH & ‘Azazel’ (Rasjbam: vgl. 2^e duif in Lv 14:7,53; vgl. ook de *vier* evangeliën)

Azazel betekent:

- (a) Rasji: naam van klif; anderen: van een woestijngebied
- (b) ‘weggaande geit’ (SV; maar geit ≠ bok)
- (c) ‘bok voor de verwijdering’ (nl. van de zonden)
- (d) gevallen engel Aza(z)el (vgl. 1 Henoch): bok weggestuurd naar het terrein van de duivel

Binnengaan met reukwerk & bloed

- (3) Vs11 Aäron slacht stier voor zichzelf & zijn familie (type van de [joods-christelijke] Gemeente, Hb 3:6; 10:21; vgl. Ef 2:19; 1Tm 3:15; 1Pt 2:5; 4:17)
- (4) Vs12v. *eerste ingang in het allerheiligste*: met reukwerk > op het reukofferaltaar > wolk bedekt de ark (*persoonlijke heerlijkheid* van Jesjoea)
- (5) Vs14 *tweede ingang in het allerheiligste*: deel van het bloed van de stier wordt gesprenkeld vóór en op het verzoendeksel (het *werk* van Jesjoea)

Het bloed van de eerste bok

- (6) Vs15-17 *derde ingang in het allerheiligste*: deel van het bloed van de 1^e (geslachte) bok > gesprenkeld vóór en op het verzoendeksel > weg in het heiligdom weer gereinigd (vgl. Hb 2:17; 7:27; 9:7,14,23-28; 10:1-14: dood van Jesjoea, het eigenlijke verzoeningswerk)
- (7) Vs18v. bloed van de stier & de 1^e bok gesmeerd aan de horens van het reukofferaltaar & erop gesprenkeld
- (8) Vs16-19 ook tabernakel als geheel gereinigd

De weggaande bok

(9) Vs20-22 zonden van het volk op de 2^e bok gelegd
(‘beleden’! vgl. 1Jh 1:9)

Jesjoea kende onze zonden & ‘beleed’ ze plaatsver-
vangend voor ons, alsof het de zijne waren (vgl. Ps
40:13; 69:6 messiaans!)

Weggestuurd (‘voor Azazel’), om in de woestijn óm te
komen (zonden ‘weggedragen’)

De twee boeken

1^e bok = *objectieve* kant van het heil:

satisfactio: verzoening door voldoening (allen mogen komen! Jh 3:16; Rm 3:23v.; 5:18; Tt 2:11; 1Jh 4:14)

2^e bok = *subjectieve* kant het heil:

substitutio: plaatsvervanging (zonden gedragen van allen *die* daadwerkelijk komen: 1Pt 2:24; vgl. 1Jh 2:2)

Gaat voor Israël in vervulling bij de komst v.d. Messias (vgl. Dn 9:24) = komst van Aäron uit het heiligdom

Tweemaal een liefelijke geur

- (10) Vs23,24a Aäron baadt zich opnieuw, trekt gewone hogepriesterlijke kleren aan [volgens de rabbi's ná de handelingen van vs24b en 25!] [Rasji, Sforno: linnen kleren nooit weer gebruiken!]
- (11) Vs24b Aäron offert de 2 rammen: *brandoffer* voor zich (& familie) & het volk (andere zijde van het kruiswerk: dat wat voor God is) > liefelijke geur
- (12) Vs25 legt vet van stier & 1^e bok op het altaar > liefelijke geur (vgl. Ef 5:2)

De helpers

- (13) Vs26 hij die de 2^e bok heeft weggebracht (vs21), moet zijn kleren wassen & zich baden
- (14) Vs27v. 3^e persoon: huid, vlees & mest van de stier & van de 1^e bok ‘buiten de legerplaats’ verbranden (vgl. Hb 13:11v.), kleren wassen, zich baden

Dus twee helpers die ‘wegbrengen’:

(a)de 2e bok

(b)de rest van de stier & van de 1e bok

Een bijzonder zondoffer

Vgl. zondoffer waarbij ook de priester betrokken was (Lv 4:3-21): dus bloed in heiligdom, vlees niet eten, maar buiten de legerplaats verbrand

Hier hetzelfde, maar nu mag alleen Aäron het offer brengen, én hij gaat *voorbij* het voorhangsel

Vs29-34 nabeschouwing: ‘sabbat’ (absolute rust & verootmoediging, lett. ‘de ziel kastijden’; Sferno: verzoening daarvan afhankelijk!), alleen de hogepriester, eeuwige inzetting

Basis voor Gods wonen bij Israël

De *heilige* God woont te midden van een *onheilig* volk op basis van:

- (a) het *dagelijks* morgen- & avondbrandoffer > liefelijke reuk
- (b) het *jaarlijks* zondoffer van *Jôm Kippoer* (het vet van het zondoffer op het altaar is ook tot een liefelijke reuk: 4:31)

Overstemt als het ware de ‘stank’ van Israëls zonden (Ps 68:4-6)

Jôm Kippoer in Hb: parallellen

- (a) hogepriester nodig: Jesjoea
- (b) offer nodig: ook Jesjoea
- (c) het ingaan in het heiligdom met bloed (tabernakel = beeld van de hemelen die Jesjoea doorgedaan is, met zijn *eigen* bloed)
- (d) door het voorhangsel heen = beeld van het vlees van Jesjoea
- (e) ark/verzoendeksel = beeld van de troon van God

Jôm Kippoer in Hb: contrasten

- (a) Aäron (en alle OT hogepriesters) zondig (moest ook voor zichzelf offeren) < > Jesjoea niet
- (b) *Jôm Kippoer* noodzakelijk jaarlijks herhaald < > Jesjoea's offer eens voor altijd voldoende
- (c) Het allerheiligste ging eenmaal per jaar open < > nú is het continu open voor alle gelovigen
- (d) Jesjoea stáát niet in het heiligdom, maar zit er, want er is geen enkel werk te doen overgebleven

Jôm Kippoer in het latere jodendom

Geen tempel meer >> *kapparah* ('zoenoffer', van *k-p-r*) noodzakelijk vervangen door:

- *t'fillah* ('gebed')
- *t'sjoevah* ('terugkeer' = bekering [berouw, belijdenis]; vgl. *Kol Nidré* in de vooravond)
- *ts'dakah* ('gerechtigheid' = liefdadigheid)

Tegenwerping: goede werken kunnen niet tegen boze werken opwegen, laat staan die uitwissen

Einde 1e les

Offervoorschriften (17:1-9)

Vs3-6 in de woestijn geen rund, schaap of geit slachten zonder er een vredeoffer van te maken (anders doodstraf) ('betrek JHWH in jouw feesten!')

Vs7 niet meer offeren aan de ζ 'irim ('satyrs', demonen die als bokken worden voorgesteld; ζ 'ar = 'harig') (nl. om hulp van hen te krijgen) (afgoderij zonder beelden)

Vs8v. niet offers brengen buiten centrale heiligdom om [in beloofde land nog belangrijker, Dt 12, al hoefde daar *niet* elk geslacht rein dier een offerdier te zijn]

Verbanden

Bloed zó waardevol (vs11) dat het nooit ‘zo maar’ vergoten mag worden: het moet (in de woestijn) altijd *offerbloed* zijn; dit is de beste manier om offers aan de demonen te voorkomen

Zwartwit (koninkrijk van Satan < > koninkrijk van God):
geen grijs tussengebied, waarin het bloed ‘gewoon’ is

Waarde v.h. bloed óók in de dagelijks leven (vs5, 13, 15)

Vgl.: bloed ‘drinken’ in Jh 6:53-55 e.a. & in het avondmaal; maar dat *is* juist ‘offerbloed’

Gods liefde

God houdt te veel van zijn volk dan dat Hij wenst dat zij
gemeenschap en vreugde genieten buiten Hem om

(vgl. oudste zoon in Lc 15: ‘bokje met zijn vrienden’!)

Feest zonder God is in wezen afgoderij (1Ko 10:7,14-22)

Ook: heb ik mijn genot in iets wat ik kan delen met andere gelovigen? (‘vredeoffer’ = gemeenschap met elkaar)

Alles wat wij doen, versterkt óf verzwakt de totale christelijke gemeenschap

Geen bloed of aas eten (vs10-16)

Vs10 geen bloed nuttigen, van welk dier ook (Gn 9:4)

Nachmanides: (a) Grieken dronken bloed om daardoor contact te krijgen met de demonen, (b) dierenbloed nuttigen betekent dierlijke passies ontwikkelen

Vs11v.,14 de 'ziel' (het levensprincipe) is in het bloed: dat is er *voor* jou (verzoening), maar mag niet *in* jou

Vs13 bloed uitgieten én met aarde bedekken

Vs15v. eten van aas > cultisch onrein

‘Ik ben JHWH’ (Lv 18:1-6)

Lv 16+17 *naderen tot God* (‘spreek tot Aäron [& zonen & heel Israël]’)

Lv 18:2,4 *naderen tot elkaar*: ‘spreek tot Israël: Ik ben JHWH uw God’; vs5,6 ‘Ik ben JHWH’: Ik ben jullie Redder, maar ook jullie Koning > gehoorzaamheid

Vs1-3 vermijd de werken van

(a) *Egypte* (valse wijsheid, Hd 7:22; Ko 2:8)

(b) *Kanaän* (immoraliteit, Ef 4:17-19)

Wetten ten leven (a) (vs5)

Vs5: ‘wie mijn geboden doet, zal leven’; Nachmanides:
nu én in de toekomstige wereld (kan alleen door de
kracht die God geeft >> Ez 36 ‘wedergeboorte’)

Toepassing van Paulus (Rm 10:5; Gl 3:12): kan een onge-
lovige leven krijgen door de wet te houden (buiten de
genade & de kracht van God om)?

Puur op basis van de wet is geen heil mogelijk

Maar: de genade sluit de wet niet uit!

Wetten ten leven (b) (vs5)

In de Torah *niet*: hoe krijg je déél aan het verbond (nl. door wetsbetrachting), maar hoe blijf je binnen de zegeningen van het verbond (die je ontving door Gods genade)?

Vgl. 10 geboden: ‘Ik ben jullie Verlosser, DUS...’

Geldt binnen het nieuwe verbond precies zo: de wet niet als juk op je schouder (Hd 15:10), maar geschreven in je hart (Jr 31:33; 2Ko 3:2), d.i. Jesjoea (vgl. Mt 5:17; Rm 10:4: Jesjoea de *telos* van de wet)

Verboden seksuele relaties (Lv 18)

Oneer door onnatuurlijke verhoudingen: God onteerd > zichzelf onteerd (Rm 1)

Algemeen: intimiteit van het huwelijk niet verwarren met die van familiale betrekkingen

N.B. Seksuele betrekkingen basis van het gezin, gezin basis van de samenleving/staat

(a) Vs6-18 verboden huwelijken

(b) Vs19-23 andere onreine seksuele relaties

Verboden huwelijken (a) (vs6-9)

Vs6 ‘naderen’ = geslachtsgemeenschap (vgl. Js 8:3)

‘Schaamte (= geslachtsdelen) ontbloten’ = geslachtsgemeenschap hebben = veelal: trouwen

Vs7 ‘schaamte van uw vader’ = seks met zijn vrouw

‘uw moeder’ = vooral: stiefmoeder

Vs8 ‘uw vaders vrouw’: Rasji: ook na diens dood (vgl. 1Ko 5)

Vs9 (half)zuster (vgl. Abraham! Gn 20:12), stiefzuster, adoptiefzuster

Verboden huwelijken (b) (vs10-18)

Vs10 dochter van (stief/adoptief)zoon of -dochter

Vs11 dochter van (stief/adoptief)zuster

Vs12-14 (half/stief/adoptief)tante

Vs15 schoondochter

N.B. Het gaat niet alleen om letterlijke incest (gemeenschap tussen twee nauwe bloedverwanten), maar om de familiebetrekking: trouw niet met ‘dochter’ of ‘tante’, ook al is dit geen letterlijke bloedverwant

Verboden huwelijken (c) (vs10-18)

Vs16 schoonzuster; uitzondering: leviraatshuwelijk! (Dt 25:5-10!) (hier is de bloedverwantschap juist voorwaarde voor de relatie!)

Vs17 een vrouw én haar dochter (want als je de vrouw neemt, is haar dochter nu ook jouw dochter)

Vs18 een vrouw én haar zuster (bij het leven van de vrouw) (vgl. Jakob: Lea & Rachel! toen nog geen verbod)

Andere verboden relaties (a) (vs19-23)

Vs19 met je eigen vrouw tijdens haar menstruatie (vgl. Lv 12: ontzag voor het menstruatiebloed!)

N.B. dus ook onthouding binnen het huwelijk! (vgl. Paulus in 1Ko 7: geestelijke motieven)

Vs20 overspel

Kern: niet bedrog van je éígen vrouw (als in M1 2), maar van de man van de overspelige vrouw (vgl. 10e gebod)

Andere verboden relaties (b) (vs19-23)

Vs21: je kinderen niet overgeven aan de Molech [= speciaal: afgod van de Ammonieten, 1Kn 11:7], niet zozeer als offer, maar waarschijnlijk voor tempelprostitutie ('schandjongens/meisjes', Dt 23:17; 1Kn 15:12; 22:47; 2Kn 23:7; 1Ko 6:9,10)

Vs22 homoseksualiteit ['gruwel': wijst op afgoderij; vgl. voorgaande & 1Ko 6:9,10; 1Tm 1:10]

Vs23 bestialiteit (seks met een dier)

Slotcommentaar (vs24-30)

Vs24 samenvatting: al dit soort relaties heidens

Vs25 land Kanaän door de immoraliteit verontreinigd

Vs26 herhaalde waarschuwing: doe er niet aan mee!

Vs27 Kanaän van kwaad tot erger; zo Israël, als het aan het kwaad meedoet

Vs28 het (dan heilige) land zal je uitspuwen (vgl. je maag die bedorven voedsel teruggeeft)

Vs29v. doodstraf, want: ‘Ik ben JHWH uw God’

Einde 2^e les